

Specvlvm Ivris Gvlielmi Dvrandi

Durantis, Guilelmus

Avgvstae Tavrivorvm, 1578

[...], qui alieno nomine in Iudicio interueniunt.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96846](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96846)

Tit. De his qui alieno nomine &c. Rubrica. 85

causare uel accusari possunt: nec legatus provincialis, vel ciuitatis, nisi duntaxat de crimine in legatione commissio: nec magistratus populi Romani: nec is, qui Reipublica causa abfuit: dummodo in fraudem legis abfens non fuerit: ut ff. de acc. l. hos accusare ff. de iud. l. 2. in Athen. de fan. ep. §. reuerendissimi. & arg. ff. ex qui cau. ma. in inte. ref. hi qui. & l. qui data. & vide s. de reo. veritem legati. Quid ergo de comitibus & aliis ordinariis nostris temporis, & de legatis papae, vel Imperatoris: nunquid possunt accusari? Dic ut in Summa domini mei, in tit. de accu. §. quis accusari. Item omnis, qui in ius uocari non potest, nec accusari poterit: qui sunt illi. vide ff. de ius vo. l. 1. 2. 3. 4. & 5. & l. adoptiuum dicitur. in tit. de reo. & ideo nec monachus ut eo. tit. ver. sed an monachus & seq. Item, non possunt accusari omnes illi, qui numerantur. ff. de iud. l. 2. Item ab uno accusatus, non potest ab alio accusari. ff. de accu. l. hi tamen omnes. §. si. & l. hos. §. hoc beneficium. 2. q. 1. prohibent. ver. ab alio. Item mortuus accusari non potest: ut ff. de accu. §. de accusatore. uer. Item quod reus. Item, nec in fans, uel furiosus. ff. de rei ven. quod in fans. ff. ad l. Cor. de sic. in fans. C. de poenis. impunitas. 3. q. 9. iudicas ff. de off. praef. cogruit.

a & l. seq. argu. contra, de delie pue. capitul. 1. & 2. Item non potest abfens accusari: sed contra eum proceditur: ut j. in tit. de b. acc. §. vi. & quae hic defunt, vide ibi d. j. ¶ Quid si ueneritis deliquit, nunquid potest accusari, uel syndicum constituere? Dicunt quidam, quod si pulsata campana & consilio congregato deliquit, accusari potest. ff. quod me. cau. metum. §. animaduertendum. & §. quod ait praetor. de hoc extra. de simo. capitul. dilectus. 2. & 1. 2. questio. 2. episcopus qui. & s. tit. prox. uerficul. sed nunquid potest etiam facere syndicum: ut not. C. lib. 1. 2. de re mil. tam collatores. §. at ueneritis. ff. quod cuiusque uener. no. licet. §. si quid. Papam no. in praef. capitul. dilectus. quod ueneritis non potest accusari uel puniri: sed delinquentes tantum, ciuilitate autem conueniri & puniri potest ex delicto rectorum. argumen. extra, de simo. capitul. ueniens. 1. 2. questio. 2. qui manumittitur. ff. quod me. cau. metum. §. 24. questio. 3. si habes. 7. questio. 1. sicut ff. de acqui. post. l. 1. §. fin. Potest etiam inquiri super statu ueneritis non tamen tunc puniuntur, nisi ipsi delinquentes. extra. de accu. capitul. penult. ext. de simo. licet Hely. de sen. ex com. cap. grauem. ubi etiam de hoc secundum ipsum & uide j. de proc. §. 1. uerficul. sed procedens d.

ADDITIONES.

- a Et 2. ¶ Vtrobique soluitur. 4. q. 3. c. 1.
- b Vide ibi. ¶ Hoc dixi, quia Ross. hic tractauerat.
- c Quidam. ¶ Alber. Gal. fab. rub. de syndico. ver. sed pone.
- d Procedens ¶ Vide quod plenius scripsi in praef. Decree. dilectus. super gloss. si supra. ubi etiam plene tractaui, an ueneritis possit de publico crimine accusari: an autem puniri ueneritate possit singulares omnes puniri de poenis. capitul. vlti. lib. vj. super gloss. penult. ¶ Adde ut per Ang. consil. 166.

QUESTIONES.

- * Statuto cauetur quod quilibet intelligatur habere legitimam personam standi in iudicio, ex quo habet 18. ann. in omnibus autem aliis casibus ex quo habuerit. 20. r. odo contingit quod quidam maior xvij. & minor. xx. fuit coram iudice uocatus. qui uocatus fuit confessus Titio praesenti & ad eius instigationem, dare debere ipsi Titio mille ante aliquam oblationem libelli. post quam confessionem in ipsum quoque in confessum fecit praecipuum de soluendo secundum formam l. si debitori. de iudiciis. Quae ritur an iste minor xx. annis, & maior xvij. intelligatur habere legitimam gratiam iuxta formam dicti statuti? Dom. Segnorolus iudicauit quod non in secunda parte suorum consiliorum. in fine, in consilio quod incipit, statuto ciuitatis mli. & quod non teneat confessio fa. l. cum non solum. §. necessitate. in glossa magna, ibi item quod in praepcepto. & c. C. de bonis quae liberis.
- * Quid si conueniantur duo quorum vnus est laicus, & alius est clericus. Bar. in lauris peritos. §. cum oriundus. de excusa. tuto. fac. quod per ipsum notatur in l. solent. de alimen. & cibari. leg. in 6. q.
- * Quid si pendente accusatione reus accusatus est effectus clericus. Io. And. in c. 1. de oblig. ad ratiocin. Bar. in l. 1. ff. de poenis.

¶ Bal. de Accusato.

An Imperator possit accusari coram papa. uer. item quia papa. C. ¶ An ueneritis possit accusari, & qualiter etiam singulares ueniant puniendi. uer. ff. l. G.

incipit Partic. III.

s, qui alieno nomine in iudicio interueniunt^a. Rubrica.

S V M M A R I V M.

cur, qui aliena negotia domini mandato administrat

- a Exorcista dicitur secundum canones defensor, cuius officium est abfissa corpora a demonibus defendere. Exorcistator quis dicatur.
- 3 Syndicus dicitur quasi singulorum de collegio, vel uineritate causam dicens: & tantum constituitur ad iudicia.
- 4 Actor & procurator quid differant.
- 5 Oeconomus est, cum ecclesia gubernanda mandatur. Praepositus & oconomus idem sonant.
- 6 Castaldus est, qui curam rerum exteriorum habet, qui alias dicitur maior dominus. Tutor datur pupillo, curator autem adulto, furioso, & similibus.
- 7 Administratores quilibet secundum can. uocatur procurator. Vis in nominibus non est, secundum canones.

Atis utiliter de exceptio. quae sit; nomine agentes uel accusantes respiciunt, ostendimus: nunc ergo de eius alieno nomine agentes, uel defendentes impediunt, uideamus. Et quidem nomine alieno interueniunt in iudicio. Procurator, Actor, coniuncta persona, Defensor, Excusator, Syndicus, Oeconomus, Orphanotrophus, Vicedominus, Vicecomes, Castaldus, Curator, Tutor. De quibus

- 1 singulis uideamus. Procurator est, qui aliena negotia mandato domini administrat. ff. de procu. l. 1. §. 3. q. 3. quia episcopus. Quis autem sit nuncius, dicam j. tit. prox. §. ut autem. uer. & nota q. large. Negotiorum autem gestor est, qui sine mandato gerit. In sti. de obli. quae ex quasi contractu. §. 1. Quae autem sunt coniunctae personae, dicam j. tit. 2. Defensor autem est, qui absque mandato se alicuius defensionem offert. ff. de procur. minor. xxv. 2. an. In sti. de fatida. §. 1. ¶ Secundum canones etiam exorcista dicitur defensor: ut 77. di. in singulis, & c. monachus. Cuius officium est, abfissa corpora a demonibus defendere: ut 23. dist. exorcista. de consec. distin. 5. omni die. Dicitur etiam defensor rerum ecclesiasticarum procurator & defensor. extra, de re. ec. non alie. si quis presbyterum. & ex hoc officio quandoque uocatur castaldus, scilicet, in rebus ecclesiae: quandoque aduocatus. scilicet in rebus episcopalis. Quandoque iudex: ut in ecclesia Bono. Hoc probatur 3. questio. 3. quia episcopi & 1. questio. 3. saluator. 1. 6. questio. 1. de praesentium. in prin. C. de epi. an. decernimus. Defensor enim & aduocatus pro eodem sonant: ut ext. de elect. uenerabile §. quod aut. & facit ad praedicta ex de iure patro. praeterea. Defensor et dicitur Vice dñs: ut 89. dist. diaconi. Item defensor dicitur quandoque legatus, seu rector prouincia, uel alicuius episcopatatus: ut 28. di. quia sunt culpae. 2. q. 1. in primis. 27. q. 1. si homo in super scriptio. Excusator autem est, qui sine mandato ad causam ad praedendas excusationes seu causas absentiae, non ad causas causae mittit: ut ex. de elec. bona memoriae. in §. nos igit. ¶ Syndicus autem constituitur tñ ad iudicia, & dicitur syndicus quasi singulorum de collegio.

ADDITIONES.

- a Ross. de hac generali rubri. tractauit, quasi ut hic sequitur in sua rubri. 9. sed non continuauit rubri. ut auctor, posuit tamen duas rubri. de acti. ex stipulatu. rem ratam haberi, & iudicatum solui. quae faciunt ad plures rub. inferiores, & prius posuerat de acti. e. mandati. id est, directia & contraria. Nepes de Montalb. ponebat uerfus quos ponit auctor in fin. praemittebat tamen ultimum.
- b L. 1. ibi est sic textus, dixerunt Azo & Hostien. quod hanc descriptionem multum calumniantur Legistae, propter quod dicit Azo, quod procurator est, qui aliena negotia mandato domini gratuito gerenda suscepit. Hostien. dicit gratuito administrat, ut intelligas: uide quod ibi not. in 1. gloss. Dicebant autem Azo & Accu. in fin. gloss. l. ideo dixisse, suscepit: quia procurator tenetur, non quia gerit, sed quia gerendum suscepit. ff. mand. si remunerandi. §. 1. Et dixit gratuito: quia si conueniret de mercede, esset locario operarum: si non conuenit, licet postea dominus propter laborem provideat, durat actio mandati. no. C. eod. tit. licet. Accu. & Simon. Vin. in l. 1. C. man. dicunt locationem operarum esse in alias non facturo. Scias quod Petr. de Bel. non uult fateri, quod procurator omnino debeat esse gratuitus. alle. l. fin. de praescrip. uerbis. l. naturalis. §. fin. hoc posuit Cyn. C. eod. titul. super rubri. pro hoc facit communis obseruatio. Fit ergo gratuitum ab illicita conuentione, & a remuneratione prohibita. & scilicet quod lex. litem. eod. tit. ¶ Adde his ultimis uerbis Barto. in d. l. de procur. in fin.
- c Bono Hodie cessat hoc nomen: quia in ea pullulasse patet per instrumenta multa illius temporis. & per glo. Ioan. in c. saluator.
- d Singulorum. ¶ Sic dicit Accu. in §. quibus. statim alleg. & Goff. in Sum. Guid. de Suza. hoc dictum reprehendit in praef. §. quibus. per l. 2. illo eod. tit. & l. sicut. §. 1. ubi patet, quod causa uineritatis non est singulorum. Sed bonus fuit intellectus, in quantum singuli participant: hoc dicit quod dicit quasi singulorum, uel simul causam dicens.

Specul. lib. I. Partic. III.

de collegio vel uniuersitate causas dicens: vt ff. de mu. & ho. munerum. 2. quæ est l. si. de ieniores. ff. quod cuiusque uni. no. l. i. circa fi. & §. quibus. vbi de hoc & litem. §. i. extra. de prob. licet. extra. de syn. c. vnico. quæ autem sit differentia inter hunc actorem, vide j. uer. actor. Sed & syndicus quandoque uocatur Apocrisarius. ut in Auth. col. i. quomodo op. ep. §. non aliter. & §. neque cum. i. q. 7. conuenientibus. in prin. extra. de ele. significasti. & quandoque etiam Apocrisarius ponitur pro oeconomo. ut in auct. co. tit. §. reuerendissim. Item syndicus defensor uocatur ut in præ. §. defensores. & ordinatur sine consensu & tractatu episcopi; & etiam in ciuilibus causis & secularibus; & est personale munus: ut in præ. l. munerum de mu. & ho. & sic datur inuitus, qd non est in proc. ut ff. de proc. filius. §. inuitus. Actor autem constituit etiam ab uniuersitate, & ad vniam causam: ut ff. quod cuiusque vni. item eorum. Sepe tamen vniam pro altero ponitur: ut ibi ext. de procu. petito. ff. quod cuiusque; vni. no. l. i. in fi. Actor etiam quandoque ab uno constituitur. In sti. de cu. in fin. In hoc tamen differunt: nam actor ad lites præsentis tantum, & cum de creto constituit, ut ibi quia decretum nõ extendit ad futura, sed ad præsentia tantum. Syndicus uero ad præsentis & ad futura, & sine decreto. ut in præ. litem eorum. §. si decuriones. de hoc nõ. in ca. l. actor. Quandoq; uero actor ponit pro proc. ut 54. dist. ex antiquis. & duobus se. ¶ Item actor datur inuitus: & sic differt a proc. Item proc. non fit ab uniuersitate, quæ non est domina. Itẽ actor ante litem datur: procurator uero ante & post. Item actori municipum fit constitutio uel stipulatio in personam municipii: procuratori uero in personam eius. ff. de constit. pe. cum qui. §. In ¶ Oeconomus autem est cuius ecclesiæ gubernanda mandatur: ut C. de sacros. eccl. l. iubemus. in prin. & C. de episc. & cle. omnes qui §. hoc nihilominus. & §. dist. quia in quibusdam ext. de offic. or. cum nos. ext. de iur. c. Imperatorii. & interuenit tam in iudiciis, quam in contractibus, & eligitur cum tractatu episcopi. C. de episc. & cle. l. iubemus & in præ. dec. Imperatorum. Oeconomus quandoque dicitur uicedominus, ut §. dist. uolumus. & c. seq. i. q. 3. saluator. Propriè tamen oeconomus in rebus canonicis, uicedominus in episcopalibus, ext. de simo. consuleret. Item præpositus & oeconomus, idem sonant: ut in præ. c. saluator. Orphanotrophas autem quis sit, habes. C. de epi. & cle. orphanotrophos. De uicedomino iam præmissum est: & dicã j. de uicedo. De uicedomine dicej. j. in tit. de uicedomine. ¶ Castellidus est, qui curam habet exteriorum rerum, qui & alias dicitur maior dominus, secundum Io. ut in præ. ca. saluator. Tutor autem datur pupillo, ut In sti. de tute. §. est autem. Curator uero datur adulto, & furioso, & similibus In sti. de cur. in prin. & §. furioso & §. seq. de hac materia C. de proc. neque tutores. & In sti. de cu. in fi. & ff. quod cuiusque; uniuers. no. l. i. in fi. unde uersus: Est procurator curatoris, syndicus actor, Priuati minimi plebis episcopi pi: Oeconomus datur ecclesiæ, tutorque pupillo ¶ Verum tamen secundum canones non est in omnibus: sed omnis administrator rite uocatur procurator: ut i. q. 3. saluator. ut in præ. c. petito. eo. tit. quia. extra. de iura. cal. cum causam. In sti. per quas persono. acqui. §. fin. & quere hic ut nor. j. in tit. de acto. uer. sed pone.

ADDITIONES.

a Defensores. ¶ Sequitur quos Græci syndicos uocant, qui ad certam causam agendam vel defendendam constituuntur, eliguntur, & c. subdit quod est munus personale, hoc dixi, quia diuersas distinctiones inuenio ab antiquis datas. de syndico adhuc nullum inueni qui posuerit, Illud tantum ad iudicia: quod ponit author. Dama. enim & Tan. & Ioan. de Deo vbi §. dicit syndicum constitui ad agendum, vel defendendum causas uniuersitatis. Bet. in summa dixit syndicum esse, ut dicit text. in apparatu. distinguendo syndicum, ut uerbo legis prædictæ, dicens singulariter certam causam: ut dic. l. prædicta. sed itum subdit, & generaliter ad omnes causas, & c. Ideo in c. si quis erga. 2. q. 7. quod Ber. dixit dist. in dicit conuinctum, dicens syndicum per uniuersitatem constitui ad vniam & plures causas, in c. quoniam. i. q. 7. dicit eum constitui ad uniuersitatem causarum. Host. in summa. §. si quis syndicus. dicit syndicum constitui ad causas uniuersitatis agendas & defendendas præsentis & futuras. Azo uidere non potuit: quia in summa remittit ad apparatus suum in l. i. ff. quod cuiusque vni. quem non uidi referari. Goff. qui plus amicitur auctori, dicens, qd syndicus est procu. vni. ad iudicia constitutus: non tamen dicit iudicia tantum, licet auctor. & illud est contrarium communi obseruatione, quæ habet per vni. eccl. & sec. constituit syndicos ad extrajudicialia & cetera quoslibet per uniuers. faciendos vendi. emptionum. locationum. conductionum. obligationum in mutuo contrahendo, & his similibus, & licet dec. vnica hoc ti plus abhorreat religiofos prosequi lites, text. tñ dicit & repetit generaliter de negotiis.

b Tñ. ¶ Sic dixerat Io. 2. q. 7. si quis ergo. alleg. l. i. ff. de vfu. ad qd respondendum, ut scripsi de procu. auditis. super vl. gl. unde in formis quas ponit j. de actore uniuers. patebit hunc dicti contrarium in ver. porro. & in fi. & vide quod ibi dicam, super uer. actor ergo. Ad litem eorum. §. sed si ita. ff. quod cuiusque vni. respondendum, ut ibi no.

c Consuleret. ¶ Non probat ad quod inducitur. Scire debes, qd varie derivationes dantur istius nominis. Vna est, qd ab œcos Græce, qd Latine dispensator: & cetera, qd super. Ideo oeconomus, pauperum dispensa-

tor. Sed hoc non congruit ei, quod dictum est supra, & quod dicitur infra de oeconomo. Hu. dicit qd oeconomus dicitur ab echo, quod est imago. uel signu, & noma, quod est lex, vel regula: quia ad eius signum vel regulam tota familia dispensatur: unde oeconomia idem quod dispensatio. unde extat liber, qui dicitur oeconomus Xenophonis: qui dispositionem domus & familiaris docet. Alii describunt oeconomus ab echo, quod est sonus: quia est eius sonum familia ordinatur.

¶ Bal. De Perronis, quæ alieno nomine in iudicio interueniunt.

¶ Q V O T modis dicitur defensor. Institutione actoris requiritur decretum, sed in institutione syndici non, uer. Actor. G. & ideo syndicus constituitur ad lites et futuras, actor non. G. qui & decretum super futuris, quæ incerta sunt, & nondum originem habent, non potest interponi. gl. vide j. tit. i. §. procurator constitutus. ¶ Oeconomus propriè est in rebus canonicis, uicedis in episcopalibus. ver. & c. no. G. vide l. fundus. §. si tutor. ff. pro emp. gl. j. ¶ Omnis administrator largi dicitur procurator. i. q. 3. saluator. ff. de iur. i. pignori. in fi. ¶ Syndicus dicitur, quia dicitur causam singulorum collectiue, non distributiue. nam non possunt administratores ciuitatum obligare singulares personas. ff. communia præ. l. venditor. §. nisi sub note collectiue & vbi. ¶ Ille, qui per se nõ potest sentire, ut ciuitas, nõ potest facere procuratoris ad iudicia: sicut in collegio vel corpore, ubi singuli habent immediatam causam per ipsos, ff. de proc. l. filius. §. veterani. ¶ No. est vis faciendi i. note, sed in aptitudine constituentis, & licentia iuris. ff. de con. & de l. pater. §. conditionu.

¶ De Procuratore. Rubrica.

¶ I N T E R eas personas, quæ alieno nomine agunt, vel defendunt, procurator frequentius iudicio interuenit, quod de decens est, ut de eo primitus, quibus cautionibus repelli ualeat, differamus. argu. ext. vt li. non conte. quoniam frequententer in primo verbo. xix. dist. in canonicis ff. de leg. nam ad ca. Et scias, quod quandoque constituitur procurator simpliciter in rem, seu in causam alienam. Quandoque in rem suam vt ff. eo. procuratore ff. de iure in iurandum. i. in fi. Si in alienare. Quandoque opponitur contra eum ratione sui & causæ. Quandoque ratione constitutis. Et quandoque ratione forme constitutionis: de quibus per ordinem est dicendum. Deinde formas supponemus. Vltimo uero de procuratore in rem suam constituto, annectemus.

ADDITIONES.

a Sciendum est, quod Azo multum plene & Tan. breuiter sic prosequetur hæc membra. Quis dicitur procurator. Secundo, qualiter instituitur. Tertio, quis instituitur. Quarto, quis instituitur. Quinto, in qua re. Sexto, qualiter suum officium explicetur. Septimo, qualiter finiatur. Goff. post Vinc. addit. quæ & quando ab ipso cautio exigatur. Hostien. per alia uerba quærit, ad quod teneatur, & quis sit effectus. Vides quod auctor officium primum, de quo dixerat s. tit. proximi in princip. De quo autem & v. facit primum membrum: de tertio facit secundum, de secundo tertium. Formæ autem hanc habuit ab Vbert de Bona. sui operis 4. rubr. Et est etiam commendabilis, & ipse Vber. & Albe. Gal. sua i. & 3. rub. multum inueniunt auctorem, faciendos etiam specialem rubri. de procur. in rem suam. Bagarotus in 2. char. ver. rella tigitur parum ponit. scilicet vsque ad ver. quod ergo. Ros. vl. ru. generalem, de qua dixi s. prox. duas rub. posuit, quæ hunc tit. respiciunt, ut ibi dixi: quibus satis pro fuit auctori. Vber. de Bona. suo mere tractat de his i. char. 10. uer. si accedit ad agendum Ioan. de Deo Caui. 3. rubri. de procura. qui uult agere in iud. l. iud. l. 4. rub. quid sit procura. cum 7. sequen. Aegid. sua rubri. ix. cum quatuor seq. auctori proficit. Guil. Angl. sub rub. de procu. posuit plures rubricellas & diuersas formas, & xxxij. quaestiones: quæ occupant multas chartas vsque ad titu. de defensor. etiam, quem super proœmio uocauit Gallum, in vlt. charta posuit duas formas, & parum intruit. Dubitatum uidi, si Azo dicens se procuratorem Titii, agi uel contrahit, non adiecit, quod id facit nomine ipsius Titii: an sufficiat: Et ad negatiuum facit ff. de iur. filii. l. de eo. cum fil. preced. & ff. si quis cau. l. penult. in prin. in contrarium fuit obtentum per l. si quis iud. cog. sciendum. §. tutores. & quod ibi no. & per l. cum pos. s. i. ff. de adm. tu. ibi ponderatur, quod expressum fuit uerbum, curator, licet non dixerit curatorio nomine in l. de eo. non dixit dicitur se mandatarium. l. penult. in prin. loquitur allegando, ut ibi nor. ¶ Adde Bartol. in l. qui in aliena. §. si quis. ff. de acqui. hæredit. & Paul. de Cast. ibi, qui alleg. pro hoc casu in l. si ita quis. §. Scia. ff. de uerbo. obligatio. & in l. res ex mandato. ff. de acqui. re. do.

¶ Quando opponatur contra procuratorem ratione sui & causæ.

S Y M M A R I U M.

- 1 Mulier non potest officium procuratoris exercere.
- 2 Articuli 37. in quibus defensor est conditio feminariu, quæ masculorum.
- 3 Casus in quibus femina melioris sunt conditionis, quam uiri. Condicio masculu & mulieris quandoque similit.
- 4 Procurator mandatum habens generale tantum, non sufficit in agendo in causa, in qua requiritur mandatum speciale.

Casus.